

Sensorveiledning vår 2013 - JUR 3000 DAG 2 og JUS3111
Utarbeidet av Marianne Reusch 2 timers eksamen

Oppgaveteksten

Redgjør for:

- a) hva selvstendig og uselvstendig fullmakt er,
- b) hvorfor det i fullmaktslæren sondres mellom selvstendig og uselvstendig fullmakt,
- c) den rettslige betydningen det har at fullmektigen handler utenfor fullmaktens ramme (grense), herunder om en tredjeperson kan påberope seg at avtale i et slikt tilfelle er kommet i stand,
- d) den rettslige betydningen det har at fullmektigen handler innenfor fullmaktens ramme (grense), men i strid med en instruks som begrenser fullmakten, herunder om en tredjeperson kan påberope seg at avtale er kommet i stand uten hensyn til de begrensninger som følger av instruksen.

Pensum og læringskrav

Det følger av læringskravene at det kreves *god forståelse* spørsmål knyttet til inngåelse av avtale ved fullmektig og andre representasjonsforhold, særlig for juridiske personer.

Som pensum er henholdsvis Geir Woxholth, *Avtalerett*, 8. utgave (2012) og Jo Hov/Alf Petter Høgberg, *Alminnelig avtalerett*, (2009) angitt som alternativ hovedlitteratur. Det skal altså være

tilstrekkelig å ha studert en av bøkene, men mange studenter vil nok i alle fall til dels ha benyttet begge.

Generelt om oppgaven og bedømmelsen

Oppgavens problemstillinger er fra en sentral del av avtaleretten. Fullmaktslæren er godt dekket i pensumlitteraturen og på Geir Woxholths forelesninger. Fullmaktsinstituttet har stor praktisk betydning og gjør seg gjeldende på mange rettsområder. Emnet må sies å tilhøre en grunnleggende juridisk disiplin, og dette må legges til grunn for bedømmelsen. Oppgavens spørsmål bærer preg av å være kontrollspørsmål om sentrale deler av fullmaktslæren, og vil kunne besvares relativt kort. En gjennomsnittlig god besvarelse på nivå C bør besvare alle de fire spørsmålene. Klare feil bør føre til trekk. Kravet til selvstendighet og vurderingsevne vil for de beste besvarelsene trolig oppfylles ved at reglene illustreres med gode eksempler, i tillegg til at de sentrale elementene er med. Problematisering av stoffet tillegges vekt i positiv retning, men kan neppe forventes i større utstrekning i lys av at dette bare er en 2-timers eksamen. En besvarelse på D-nivå har noen vesentlige mangler, og vil typisk ha feilaktig/mangelfull behandling av ett eller to delspørsmål. Alle spørsmål bør besvares for å bestå.

Begrepsbruken rundt selvstendig og uselvstendig fullmakt er ikke helt lik i de to læreverkene. Hos Woxholth brukes og forklares begge begreper. Hos Hov/Høgberg omtales selvstendig fullmakt på s. 182. Begrepet uselvstendig fullmakt brukes ikke uttrykkelig, men fremkommer implisitt av fremstillingen for øvrig. I undervisningen har begrepene vært brukt flittig. Innholdet i begrepene kan vel også utledes basert på alminnelig språklig forståelse. Kandidater som kun har lest Hov/Høgeberg og ikke fulgt undervisningen vil muligens kunne ha problemer med å besvare spørsmål a) og b) tilfredsstillende.

Kommentarer til de enkelte spørsmålene

Spørsmål a) Sondringen mellom selvstendig og uselvstendig fullmakt må betraktes som et kontrollspørsmål. De to hovedtypene av fullmaktsforhold ligger til grunn for en ytterligere systematisk tredelingen mellom ulike fullmaktstyper: stillingsfullmakt, frasagnsfullmakt og oppdragsfullmakt. **Selvstendig fullmakt** fremstår utad på en måte som gjør at fullmakten er synlig for andre enn fullmaktsgiveren og fullmektigen. Dette vurderes i første rekke overfor medkontrahenten. Selvstendige fullmakter kan være *stillingsfullmakt* etter avtaleloven § 10 annet ledd, og *frasagnsfullmakter* som reguleres i avtaleloven §§ 13, 14, 16. I tillegg kommer *toleransefullmakt* og *kombinasjonsfullmakt* som har til felles at det ikke foreligger noe klart rettsstiftende moment til grunn for fullmaktsforholdet, samtidig som fullmaktsgiveren har hatt oppfordring til å avverge fullmaktsforholdet. **Uselvstendig fullmakt** er ikke synlig for andre enn fullmaktsgiver og fullmektig, se avtaleloven § 18 om oppdragsfullmakt. Selvstendighetskravet i dette delspørsmålet vil blant annet kunne oppfylles ved at kandidaten illustrerer fullmaktstypene med eksempler. Rettspraksis kan i denne oppgaven benyttes både for å illustrere ulike fullmaktstyper i praksis, og for begrunne rettslige løsninger.

Spørsmål b) Begrunnelsen for sondringen mellom selvstendig og uselvstendig fullmakt henger sammen med forskjellene i rettsvirkningene overfor den medkontrahenten som bygger sin rett på fullmakten. Under dette spørsmålet må det gjøres rede for forskjellen mellom rett og legitimasjon, dersom dette ikke allerede er gjort i forbindelse med spørsmål a). Det må forklares hvordan legitimasjon ved selvstendige fullmakter etableres, gjerne ved forskjellige eksempler.

Det må videre beskrives hvordan fullmektigen ved uselvstendig fullmakt ikke har noen faktisk legitimasjon, og forklares hvorfor det derved ikke er grunn til å verne en medkontrahent som velger å stole på den ulegitimerte fullmektigen. De bedre kandidatene har mulighet til å vise vurderingsevne og selvstendighet ved å problematisere om inndelingen mellom selvstendige og uselvstendige fullmakter er hensiktsmessig for å systematisere de aktuelle rettsspørsmålene.

Spørsmål c) Utgangspunktet følger av avtaleloven § 10 der det forutsettes at en avtale bare binder fullmaktsgiveren så lenge den ligger innenfor fullmaktens grense. Hos Woxholth nevnes passivitet som eneste reservasjon fra dette. Under dette spørsmålet vil det være naturlig om kandidaten drøfter hvordan fullmaktens grenser fastlegges, med utgangspunkt i fullmaktserklæringen (skriftlig eller muntlig), tolket i lys av alminnelige avtalerettslige prinsipper, samt betydningen av hensvisningen til "lov eller sedvane" som gjelder for stillingsfullmakter jf. avtaleloven § 10 annet ledd. Eksempel på lovfestede bestemmelser om stillingsfullmakt er aksjeloven § 6-14, allmennaksjeloven § 6-14 og selskapsloven § 2-21 tredje ledd som alle gjelder daglig leders fullmakt. Sedvane skal tolkes vidt, og betyr i denne sammenheng alminnelig oppfatning av stillingens innhold sett fra en utenforstående. Men oppfatningen må ha en viss utberedelse. Den alminnelige oppfatningen av stillingen kan endres over tid. Eksempel på dette er ordningen med au pair, som opprinnelig var kulturutveksling men over tid har utviklet seg mer i retning av hushjelp. Noen kandidater vil kanskje komme inn på fullmaktsgiverens mulighet for å godkjenne en avtale som ligger utenfor fullmaktens grense. Dette vil være et klart pluss dersom temaet fremstilles på en fornuftig måte.

Spørsmål d) Spørsmålet er hvilken betydning det har for avtalen at fullmektigen er legitimert, men har gått utover sin rett (instruksen). Problemstillingen er derved ikke aktuell for uselvstendige fullmakter, der rett og legitimasjon er sammenfallende. Det følger av avtaleloven § 11 annet ledd at dersom oppdragsfullmektigen går utenfor fullmakten, blir fullmaktsgiver ikke bundet selv om medkontrahenten er i god tro. For selvstendige fullmakter er det vanlig med interne begrensninger. De bedre besvarelsene vil forklare hvorfor det kan være behov for slike begrensninger, samt gi eksempler. Opptrer fullmektigen innenfor legitimasjonen, men i strid med intern instruks avhenger rettsvirkningene av om medkontrahenten er i god tro, se avtaleloven § 11 første ledd. Kandidatene har her mulighet til å problematisere legitimasjonsspørsmålet, og kanskje noen vil få til gode drøftelser av legitimasjonens grenser. De særlige spørsmålene som knytter seg til å fastlegge stillingsfullmaktens grenser, betydningen av lov, forskrift og sedvane, kan behandles her dersom det ikke er behandlet under det foregående spørsmålet.

-0-0-0-0-

22. mai 2013, Marianne Reusch